

Oddmund Rustad
Solheimsveien 1
1914 Ytre Enebakk

Deres ref
06/03349-18

Vår ref
201002407-/IAA

Dato

Klage Riksantikvarens vedtak etter Kulturminneloven § 8 første ledd - Solheimsveien 1 Foss GNR 93, BNR 376 Enebakk kommune, Akershus

Miljøverndepartementet viser til Deres brev av 11.5.2010 der De klager på Riksantikvarens vedtak av 7.4.2010 om ikke å tillate bygging av garasje i Solheimsveien 1, Enebakk kommune.

Miljøverndepartementet har vurdert alle sider ved saken, og har etter en samlet vurdering lagt avgjørende vekt på at det omsøkte tiltaket ikke endrer vesentlig opplevelsen av det automatisk fredete kulturminnet og dermed ikke innebærer utilbørlig skjemming, jf kml § 3. Dette innebærer at departementet opphever Riksantikvarens vedtak av 7.4.2010 om ikke å tillate oppføring av garasje på Solheimsveien 1 gnr. 93/bnr. 376 i Enebakk kommune etter kml § 8 første ledd

Klagen tas til følge.

Sakens bakgrunn

I medhold av lov om kulturminner av 9. juni 1978 § 8 første ledd fattet Riksantikvaren vedtak om ikke å tillate oppføring av garasje i nærheten av gravhaug id 3291 på eiendommen Solheimsveien 1, gnr 93 bnr 376 i Enebakk kommune. Oppføring av garasje på tomten vil etter Riksantikvarens syn, medføre at tålegrensen overskrides for nye tiltak i tilknytning til gravhaugen. Gravhaugen har betydelig opplevelsesverdi, som vil bli ødelagt ved ytterligere tiltak i området. Riksantikvaren mener at de kulturminneverdiene haugen representerer, er klart større enn samfunnsverdien

knyttet til oppføring av en enkeltstående garasje.

Riksantikvarens vedtak er påklaget av Oddmund Rustad (klager) i brev av 11.5.2010. Klagen er avgitt innenfor klagefristen i kml § 8 første ledd, siste setning.

Riksantikvaren har vurdert klagen og oversendt denne til behandling i Miljøverndepartementet ved brev av 23.6.2010. Riksantikvaren opprettholder sitt vedtak av 7.4.2010.

Klager har mottatt, men ikke kommentert Riksantikvarens oversendelsesbrev.

Miljøverndepartementet var på befaring på eiendommen 26.8.2010. Til stede på befaringen var klager, Riksantikvaren, Akershus fylkeskommune, ordføreren i Enebakk og stortingsrepresentant Sverre Myrli.

Klagers anførsler jf. brev av 11.5.2010

- Klager anfører at ved å flytte garasjen 2-3 meter mot vest fra dagens plassering av grunnmuren, vil den bli plassert så langt unna gravhaugen som tomten og naboens tomt tillater.
- En slik plassering av garasjen vil verken påvirke haugen som synlig element i landskapet, eller haugens opplevelsesverdi.
- En flytting av garasjen utenfor sikringssonen vil gjøres i samarbeid med fylkeskommunen. Den omsøkte garasjen er liten i forhold til mange loftsgarasjer som bygges i dag.
- Det finnes ingen alternativer til den foreslåtte plasseringen på tomten.

Riksantikvarens merknader jf. brev av 23.6.2010

Riksantikvaren mener at det ikke vil være mulig å bygge garasje på tomten uten at det vil virke utilbørlig skjjemmende på gravhaugen. Oppføring av garasje vil etter Riksantikvarens vurdering medføre at tålegrensen overskrides for nye tiltak i tilknytning til gravhaugen. Oppføring av garasjen vil medføre at haugens opplevelsesverdi ødelegges ytterligere. Flytting av garasjen utenfor haugens sikringssone vil ikke ha avgjørende betydning for denne vurderingen.

Departementets merknader

Automatisk fredete kulturminner er i kraft av sin alder og informasjonsverdi de viktigste kildene til vårt lands tidligste historie. Uten særskilt tillatelse er det ikke adgang til å sette i gang tiltak som vil kunne virke inn på automatisk fredete kulturminner jf. kml §§ 3 og 8. De automatisk fredete kulturminnenes vitenskapelige og miljømessige verdier er til en viss grad knyttet til det stedet de ligger. Det er derfor en målsetting å bevare flest mulig av disse kulturminnene intakt i sine naturlige omgivelser. Dette innebærer at tiltakshaver/utbygger bør søke å planlegge nybygg og anlegg slik at de i størst mulig grad unngår å berøre kjente arkeologiske kulturminner. Etter kml § 3 er det i utgangspunktet forbudt å "sette i gang tiltak som er egnet til å

skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje”.

Riksantikvaren er gjennom Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven gitt myndighet etter kml § 8 første ledd til å avgjøre om et tiltak kan gjennomføres og eventuelt fastsette vilkår for tillatelsen. Tilsvarende gjelder etter kml § 8 tredje ledd for bygg, anlegg mv oppført eller påbegynt i strid med bestemmelsene i § 8.

Den aktuelle gravhaugen ligger i et boligfelt. Det ligger et bolighus på gravhaugens sørside. På gravhaugens østside er det oppført et bolighus og anlagt en biloppstillingsplass som har innvirket på gravminnets nærområder, både i og umiddelbart utenfor haugens sikringssone. Det er åpning mellom huset på østsiden av haugen og klagers bolig på sørsiden, som sikrer utsyn mot kirken og sørover fra gravhaugen.

Riksantikvaren har lagt til grunn for sin avgjørelse at klager ønsker å flytte garasjen 2-3 meter utenfor sikringssonen. Under Miljøverndepartementets befaring 26.8.2010, kom det frem at det var uenighet mellom klager og Riksantikvaren på dette punktet. Departementet kan ikke se av sakspapirene at klager har søkt om å flytte 2-3 meter utenfor sikringssonen. Klager søker ifølge brev av 21.12.2009 om å flytte garasjen ”...2-3 meter lenger bort fra gravhaugen enn tidligere omsøkt.” Riksantikvaren klargjorde under departementets befaring at denne uenigheten ikke har hatt avgjørende betydning for deres vurdering av verken søknaden eller klagen. Det ble fra Riksantikvarens side gitt klart uttrykk for at enhver aktuell plassering på tomte ville være utilbørlig skjemmende. Uenigheten har ikke hatt betydning for Miljøverndepartementets vurdering av klagen.

Departementet legger til grunn at den sentrale problemstillingen i saken er hvorvidt det planlagte tiltaket, i form av en garasje oppført i tilknytning til eksisterende bolighus, er å anse som utilbørlig skjemmende, jf kml § 3 første ledd.

På hvilken måte noe skal anses som utilbørlig skjemmende, jf kml § 3, fremgår ikke av loven. Loven må imidlertid forstås slik at det kan gjelde tiltak som planlegges både i sikringssonen, men også utenfor denne. Inntil annet er fastsatt, regnes sikringssonen som et 5 meter bredt belte fra kulturminnets ytterkant, jf kml § 6. For at lovens vilkår om utilbørlig skjemming skal inntreffe, må tiltaket gå ut over den generelle skjemmingen som enhver tilsiktet eller vilkårlig endring av et automatisk fredet kulturminne og dets omgivelser innebærer.

Departementet kan ikke se at dette tiltaket isolert sett medfører utilbørlig skjemming, da kulturminnet på denne siden allerede er sterkt preget av moderne omforming. Garasjen vil kunne oppføres utenfor gravminnets sikringssone, uten at ytterligere siktlinjer fra haugen forstyrres. Naboeiendommen er et stort åpent område i form av en

lekeplass som sikrer noe luft rundt haugen. Videre vil ikke garasjen hindre utsikt eller innsikt til haugen, annet enn fra vinduene på nordsiden av klagers bolig. Departementet anser at garasjen er en videreføring av flere tiltak som allerede har endret gravminnets opplevelsesverdi i landskapet og plassering i terrenget på en slik måte at disse sammenhengene er sterkt endret. Samtidig er det fremdeles mye luft rundt gravhaugen slik at det er mulig å forstå den som et kulturminne.

Forholdet til naturmangfoldloven- (lov av 19.6.2009 nr. 100)

Naturmangfoldloven trådte i kraft 1.7.2009.

Den automatisk fredete gravhaugen (id 3291) ligger i et tettbebygget boligområde. Det vokser enkelte furutrær på den omtalte gravhaugen. Ved siden av haugen ligger en gresskledd lekeplass. Området er ellers preget av privat hagebebyggelse. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen. De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven har således betydning både for tilrettelegging av beslutningsgrunnlaget knyttet til naturmangfoldet og for selve den skjønsmessige avveining som finner sted ved avgjørelsen etter kulturminneloven. Omtalen av vurderinger og vektlegginger av forvaltningsmålene og prinsippene skal tilpasses den enkelte sak. Det betyr at omfanget av naturmangfold som berøres av beslutningen, virksomhetens omfang, varighet og risiko for skade vil få betydning for hvor omfattende omtalen skal være. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter lovens § 8 skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Miljøverndepartementet legger til grunn at det er begrenset kunnskap om naturmangfold i fredningsområdet. Det området som berøres av fredningen er imidlertid lite. Videre har departementet ved søk i Naturbasen til Direktoratet for Naturforvaltning ikke funnet at det er registrert viktige naturtyper på den aktuelle eiendommen. Sør for eiendommen, på motsatt side av Osloveien er det registrert et prioritert naturområde av nasjonal og lokal viktighet. Det ligger et kjøpesenter og servicebygg, samt fylkesvei 155 mellom den omtalte tomten og dette prioriterte naturområdet. Departementet kan ikke se at forholdet får noen betydning i gjeldende sak. Departementet har heller ikke fått opplyst noe annet etter kontakt med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Departementet vurderer det derfor som lite sannsynlig at fredningen vil føre til en negativ utvikling for artene og naturtypene i området. Kunnskapskravet i naturmangfoldloven § 8 anses fylgelig for oppfylt.

Miljøverndepartementet legger videre til grunn at selv om kunnskapsgrunnlaget er begrenset foreligger det nok kunnskap om effekten av tiltaket til at føre-var- prinsippet ikke får vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning ettersom tiltaket er av begrenset omfang i et allerede utbygget område.

Under henvisning til overnevnte vurderer Departementet det derfor som lite sannsynlig at fredningen vil føre til en negativ utvikling for artene og naturtypene i området. Kunnskapskravet i naturmangfoldsloven § 8 anses følgelig som oppfylt.

Konklusjon

Miljøverndepartementet har vurdert alle sider ved saken, og har etter en samlet vurdering lagt avgjørende vekt på at det omsøkte tiltaket ikke endrer vesentlig opplevelsen av det automatisk fredete kulturminnet og dermed ikke innebærer utilbørlig skjemming, jf kml § 3. Dette innebærer at departementet opphever Riksantikvarens vedtak av 7.4.2010 om ikke å tillate oppføring av garasje på Solheimsveien 1 gnr. 93/bnr. 376 i Enebakk kommune etter kml. § 8 første ledd.

Klagen tas til følge.

Miljøverndepartementet gjør oppmerksom på klagers rett til dekning av sakskostnader etter forvaltningsloven § 36.

Før tiltaket gjennomføres, skal Akershus fylkeskommune kontaktes i god tid. Fylkeskommunen skal i nødvendig grad overvåke arbeider som medfører inngrep i grunnen og dokumentere inngrepet og eventuelle funn og strukturer i samråd med Kulturhistorisk museum. Fylkeskommunens utgifter dekkes over post 72.1 *Tilskot til arkeologiske undersøkingar ved mindre, private tiltak.*

Med hilsen

Elisabeth Platou (e.f.)
avdelingsdirektør

Ivar Aarrestad
rådgiver

Kopi:
Riksantikvaren
Akershus fylkeskommune
Kulturhistorisk museum